

Dones de la Cançó

Des que aparegué públicament el moviment de la cançó catalana, són moltes les dones que hi han aportat registres suggerents i renovadors, poques vegades suficientment reconeguts.

¿Per què el pes de les dones en la cançó ha estat tan «rebaixat» i han hagut de conformar-se moltes voltes amb el paper de «teloneres», i amb una espècie «d'aureòla secundària», al costat dels altres cantants?

¿Hi ha incidit, en línies generals, no haver fet una cançó deliberadament cívica i, per tant, no haver servit d'espill solidari per al nostre públic? ¿La «santíssima trinitat», Raimon-Llach-Serrat, ha estat un llistó infranquejable i ha esdevingut, amb el temps, una «monarquia tripartita» administrada en viudetat?

¿Per què els seus noms quedaven relegats a un segon pla o, fins i tot, no apareixen en moltes de les antologies i els assaigs que s'han fet sobre la música popular? ¿No complien detalladament els requisits exigits als cantautors? ¿Potser és que no han «gaudit» de les prohibicions franquistes, com a senyal de *pedigree*, i això ha restat «mitologia» a les seues persones i la seua obra musical? (de tota ma-

nera, recordem que un disc com el *Remena Nena*, en l'antiga Voz de Levante, tenia penalitzades moltes cançons amb el cartell de «no radiable»).

Així i tot, en aquests moments, dins l'ensopit panorama actual de la cançó, les poques iniciatives musicals ens arriben per la banda femenina. Passat el maremàgrum postfranquista, no han patit un desgast excessiu, al costat d'altres cantants.

Que els cantants masculins hagen predominat tant a nivell numèric com pel pes específic no ha estat un fenomen autòcton. Fixem-nos en l'exemple francès, pel seu caràcter «matriu» respecte a la cançó, on els noms de Brel, Brassens, Ferré, etc., acaben per imposar-se als de Barbara, Anne Sylvestre, Catherine Sauvage... encara que hi trobem la figura de la Piaf elevant-se com un iceberg solitari...

Durant els primers temps de la cançó, en el nucli original, podem escoltar les veus de les «primitives»: Remei Margarit, Guillermina Motta, Maria

Núria Feliu, entre Sants i Broadway

/ Coïta

Cinta, Maria del Carme Girau. Més tard, a aquests noms, s'hi incorporaria la figura de Maria del Mar Bonet. El pas del temps aniria perfilant i delimitant, successivament, la «gran onada inicial», mentre que alguns desapareixien i n'eixien de nous. D'aquests primers temps és el nom de Núria Feliu. Encara que no va arribar a formar part dels Setze Jutges, amb ella es traça un pont entre la cançó i el jazz.

En aquesta primera etapa es produeix un fet definitiu: l'irresistible ascens de Raimon i, més tard, de Serrat, com a líders indiscutibles de la cançó. I, amb Serrat, l'explosió del fenomen de la «fan», com ha assenyalat Maria Aurèlia Capmany. Ni el cant-

crit solidari del Raimon ni les melodies neoromàntiques de Serrat tindran la seua resposta o la seua equivalència femenines.

Ni Núria Feliu ni Guillermina Motta no arribarien a assolir el consens públic i la força popular d'aquests cantautors, amb prou «charme» per a arribar a públics molts diferents. Raimon, com a símbol cívic de les esperances d'un país; Serrat, com el primer cantant-vedette que donaria Catalunya a tot l'Estat espanyol. Més tard, amb l'entrada de Lluís Llach, acabava de formar-se aquest «Consolat de la Cançó», amb un cantant que inicialment era una «síntesi» dels altres dos: d'una banda, la cançó com a instrument alliberador i de servei a un país; de

l'altra, una imatge on es conjugava l'encant i la fragilitat.

Dins del marc general de la cançó, les nostres cantants han demostrat un rigor i una ductilitat musical molt superior a les altres cantants de l'Estat espanyol. Per posar-ne un exemple, Mari Trini, amb les seues versions de la cançó francesa o, darrerament, amb els boleros, no arriba a tenir la força i la «classe» d'aquestes mateixes cançons en la veu de Núria Feliu (encara recordem com la seua interpretació a la plaça del Patriarca de València, tancant l'espectacle, del *Plat Pays* o *Clar País* de l'inoblidable Jacques Brel, després d'haver fet el tema musical de la pel·lícula *The Sting*, ens va deixar bocabadats...).

I és que Núria Feliu ha demostrat a bastament que

Guillermina Motta, «dona-xic» i fidelitat a la cançó francesa

pot cantar tot allò que li abelleix. Amb un físic «handicap», típus Julie Andrews, s'ap posar el *feeling* necessari al més tòpic bolero, de manera que arriba a merèixer un excel·lent davant d'un tribunal presidit per la Guillot.

El cas de Guillermina Motta, a banda d'una certa irregularitat professional i el pes de l'etiqueta de frivolitat (suportada des dels temps de *Remena Nena*) i alimentada amb treballs com els de *Les Çuillermines*, ens ha oferit la imatge de la «dona-xic», la típica veina de pis del Woody Allen de l'Eixample. Ha estat uns dels casos de major fidelitat als orígens de la cançó: l'homenatge continu a la cançó francesa i als seus intèrprets. En el camí queden experiments com el

EXPOSICIONS

"MAX KLINGER"

1857 - 1920

FEBRER

Sala d'Exposicions de l'Ajuntament de València,
Carrer Arquebisbe Mayoral
De dimarts a dissabte, 11.00 - 13.30 i 18.00 - 21.00

ENTRADA GRATUÏTA

Excm. Ajuntament de València
DELEGACIÓ MUNICIPAL DE CULTURA

Tango amb el Barbat, els poemes de Carner o el *Vota Motta*, disc completísim, on es feia un repàs irònic a la nostra cultura catalana-occidental. És possible que les seues notícies pròximes ens vinguen en castellà (idioma en el qual ella sempre ha cantat) *C'est la vie*.

un continuat treball d'investigació sobre la cançó popular i els pobles de la Mediterrània, sense oblidar les petites incursions en temes d'altres cantants (Barbara, Stevie Wonder, Caetano Veloso, Pau Ribà). Un treball fet a part

independent, que esperem que no es tancarà en l'espai de la cançó popular. Una cançó futura que, partint de les arrels mediterrànies pròpies, connecte amb altres tipus de sensibilitat, diguem-ne, «més moderna», com per exemple

ne», una imatge potser més acurada, i una selecció musical on es conjugue tant el recital com l'espectacle.

L'aportació femenina del País Valencià a la cançó ha estat bastant discreta, com a nivell general (amb les excepcions de

Marina Rossell, l'esperit de la «cançó»

/ Carles Francesc

Maria del Mar Bonet, la imatge de l'antivedettisme per excel·lència

Tant la Feliu com la Motta, han hagut d'ocupar l'estand «lleuger» de la cançó (que jo posaria en dubte i entre cometes) i han estat recriminades per algun pecat venial. Tenen al seu favor, però, haver cobert parcel·les musicals poc treballades en la cançó i haver-hi introduït un «new look» (i, parlant de «new looks», recordem el «rescat» de la bellíssima *Àguila Negra* per part de Maria del Mar Bonet, en el seu darrer especial per la TVE).

En la figura de M. del Mar Bonet potser tenim l'exemple més clar de la dona-cantant-cançó que més s'ha acostat tant professionalment com popularment als «grans monstres» del moviment. Amb

de modes i gustos, que l'ha duta a ocupar un lloc prestigiós en el panorama musical de l'Estat espanyol, amb el suport de les seues presentacions periòdiques en diverses ciutats.

En un determinat mo-

el realitzat per Teresa di Sio a Itàlia.

Amb unes característiques d'entrada similars al treball de la Bonet, hi ha Marina Rossell, per ara l'última dona rellevant de la cançó. En ella es resumeix l'esperit d'aquests vint-cinc anys de cançó: des del seu catalanisme

Raimon, l'Ovidi i Al Tall). Ni en el temps heroics, M. del Carme Girau, ni, més tard, la «raimoniana» Araceli Banyuls.

Una altra Banyuls, la Merxe, ex-companya de Joan Monleon, podria haver estat la intèrpret ideal per al nostre cuplet local.

Sóc conscient d'haver-me deixat molts noms que, en un determinat moment ja passat (o present), van representar alguna cosa en la cançó: Dolors Laffitte, Teresa Rebull, Glòria, o Salomé, que, cavalcant en el seu bilingüisme, passà del sadisme bolearístic a la reivindicació de la unitat de les terres catalanes... i no parlem de Mina, Rita Pavone, Bonatella Moretti o Mary Santpere... ¡Deixem-ho per una altra ocasió!

Les nostres cantants han demostrat rigor i ductilitat musical.

ment, alguns crítics volgueren etiquetar-la com una espècie de «Joan Baez a la catalana», mentre uns altres insistien en «l'atmosfera eròtica» de les seues cançons (*Jo em donaria a qui em volgués. No voldria res més ara*), tanmateix, ella ha pogut desenvolupar un treball molt

reivindicatiu, el seu progressisme, les herències llatines, l'atracció pels ritmes populars, la importància del text amb musicalització de poemes, fins a, finalment, el feminisme militant. Com en el cas d'altres cantants de música popular, li poden retraure una correcta «mise en scè-